

СТИПЕНДІЯ

– Хутко вставай! – голос мами долинав до Кіри ніби здалеку.

– Дай поспати ще хоч трішечки, – пробурмотіла дівчинка, натягуючи ковдру на голову. Вона любила поніжитися в ліжку вранці, тоді їй снилися такі гарні сни.

Але мама стягла з неї ковдру.

– Уставай негайно! – мамин голос не визнавав жодних заперечень.

Кіра зиркнула на будильника біля ліжка, і, намагаючись знову накритися з головою, запротестувала:

– Ще тільки пів на восьму! До того ж у мене канікули!

– За півгодини виїжджаємо. О десятій ти маєш бути в американському консульстві! – мама знову схопилася за ковдру.

Дівчинку мов блискавкою вразило: як це вона забула про американське консульство! Сьогодні

має з'ясуватися, чи одержить вона стипендію на шість тижнів до літньої школи в Каліфорнії. Сон мов рукою зняло. Кіра швидко зістрибнула з ліжка, умилася й одягнулася. Сьогодні може здійснитися її мрія...

Коли вона увійшла до їдальні, добрий настрій зник умить, бо там сиділа... тітка Ерна. Поява тітоньки Ерни в них удома завжди віщувала неприємності. Кіра була переконана, що тітка її ненавидить. Поглинаючи сніданок, Кіра зауважила, що батьки вбралися як на свято. Тітка Ерна, не зводячи з неї сердитого погляду, сказала:

– У такому вбранні ти лише осоромишся.

Кіра злякано оглянула себе з голови до ніг. Вона вбрала улюблені джинси та трикотажну кофтинку й мала крутий, принаймні так їй здавалося, вигляд. Однак батьки вирішили, що тітонька Ерна мала рацію, і наполягли на перевдяганні.

Кіра неохоче вбрала сукенку, яку їй вибрала мама, і, стиха бурмочучи собі під ніс, побажала, аби тітка Ерна вступила в першу-ліпшу купу собачого лайна...

Усі помітно хвилювалися. Рік тому Кіра занотувала собі дві омріяні мети: купити ноутбук і поїхати до США. З того часу багато чого відбулося. Вона навчилася заробляти гроші й розумно їх розподіляти. Спершу все свідчило про те, що грошей на мандрівку їй зроду не назбирати. Однак потім песик Мані навчив її, як досягти мети.

Мані був білим лабрадором, який розмовляв людською мовою. Але про це ніхто не мав довідатися. Кіра ніжно попестила його по голові. Мані, як завжди, сидів біля її стільця й терпляче чекав на шматочок ковбаси. Кіра давала її потайки, бо батьки не схвалювали цього. Але нічого не могло пройти повз увагу тітки Ерні, вона відразу спіймала Кіру на гарячому.

– У цьому домі ніколи не буде дисципліни й порядку, доки наша донька за спиною батьків згодовуватиме цій тварині дорогущу ковбасу! – підтримав тітку тато.

– Ця “тварина” – пес, до того ж найкращий у Всесвіті! І звати його Мані, – заступилася за улюбленця Кіра.

Вона була так вдячна Мані. Завдяки йому дівчинка здобула неймовірні знання й познайомилася з надзвичайними людьми. Наприклад, з паном Гольдштерном, дуже багатим чоловіком, який дав їй не одну добру пораду, як розпоряджатися грошми. А ще з пані Козир, літньою жінкою, з якою Кіра, її двоюрідний брат Марсель та її подруга Моніка створили інвестиційний клуб.

Нутбук Кіра вже купила, тож однієї мети із двох досягла. А тепер, цілком ймовірно, зможе полетіти до Каліфорнії за кошти американського уряду.

Неприємно писклявий голос тітки ввірвався у її думки.

– Мушу сказати, Вальтере, – невдоволено зауважила тітка Ерна, – твоя донька не поважає старших.

Замість відповіді Кіра прошепотіла до вуха Мані все, що вона думає про тітку. Мані тричі гавкнув, ніби погоджуючись.

Кіра подумала, що не годиться тітонькам перебирати на себе роль батьків – це неправильно.

– Ти повинна бути чемною з тіткою Ерною, – повчально мовив тато. – Вона погодилася супроводжувати нас до консульства США. До того ж вона має американський досвід.

Кіра почервоніла як маківка. Тільки-но поруч опиняється тітонька Ерна – чекай халепи. А що означає “американський досвід”? Невже кількадеденне перебування в Нью-Йорку, та ще й купу років тому, дає підстави вважати, що вона ліпше за інших зуміє порозумітися з американцями? Кіра залюбки відпустила би свою тітку додому. Але, здавалося, справа вже вирішена. Довелося зі скрипом змиритися.

Дівчинка досідала, а потім разом з батьками та тіткою поїхала до американського консульства. Мані довелося залишити вдома, бо тітка Ерна зайняла його місце в авто. У консульстві їх запросили посидіти на великій канапі й почекати. Кіра крадькома роззирнулася навколо. Їй уже доводилося чути, як багатосередамериканців товстунів,

однак такої товстухи, як одна зі співробітниць консульства, вона собі й уявити не могла. Неймовірно огрядна жінка – таку поки обійдеш, то бублика можна з'їсти – увійшла до кімнати й зникла за стелажми. А ще в неї ніс – чисто тобі пороссяча рийка.

– Бачила міс Піггі? – схилилася Кіра до мами.

– Як ти можеш таке казати? Посоромся, Кіро! – зашепотіла та.

Тітка Ерна обурено кахикнула. Вона завжди так робила, коли бувала чимось невдоволена. А що їй майже все не подобалося, то кахикала вона постійно. Кіра вдала, ніби нічого не почувала.

– Але ж вона така товстунка... Щоб сидіти, їй і двох стільців буде замало. А ніс... – дівчинка захихотіла.

Раптом за спиною вона почувала голос із американським акцентом:

– Мені цілком вистачить і одного стільця. Тебе чекає консул, Кіро Клаусмюллер.

Дівчинка та її мама злякано озирнулися. За ними стояла огрядна жінка, яку Кіра щойно назвала міс Піггі. Хоч би вона не почувала, як її охрестили.

– Моє ім'я – місіс Стівенс, а не міс Піггі... – виразно мовила американка.

Вона й це чула! Кіра спекла рака й знічено про бурмотіла:

– Я та-а-ак не ду-ума-ала... Просто я ще ніколи не бачила такої товстої... я хотіла сказати, такої оградної... тобто, такої жінки, як ви...

Однак виправдання Кіри не налаштувало місис Стівенс на примирливий лад. Вона сердито вказала рукою на кабінет консула. Кіра швидко підхопилася, тато – за нею, тітонька Ерна тільки покашлювала. Мама намагалася вибачитись перед товстулею, однак Кіра, скося зиркнувши в їхній бік, бачила, що жінка мовчки зробила той самий різкий рух рукою убік кабінету. Нічого доброго це не віщувало...

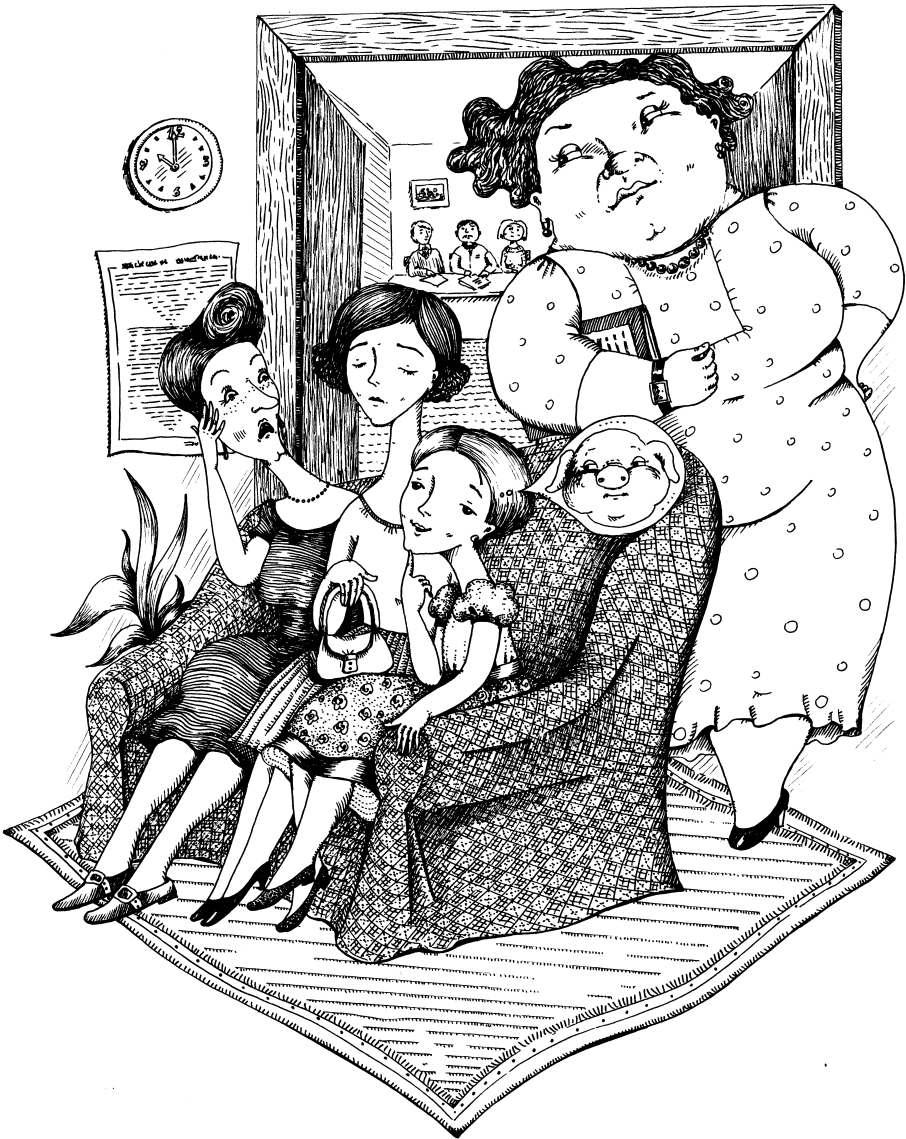
У кабінеті консула з нею приязно привіталися, запросили сісти на стілець, що сиротливо стояв перед консулом та ще п'ятьма чоловіками. Місце поруч із консулом було вільним. Його зайняла... товстуха.

Якщо досі Кіра й хвилювалася, то тепер зовсім занепала духом.

– Кіро, – заговорив консул, – ми розглянули твою кандидатуру на одержання стипендії, бо нам рекомендували тебе як надзвичайну дівчинку. Ти виголосила дуже добру доповідь перед учнями однієї школи, а ще вмієш розважливо поводитися з грошима.

Він на мить замовк, а Кіра трохи полегшено зітхнула. Хоч би тітонька Ерна припинила покашлювати!

– Та щоб ухвалити остаточне рішення, нам бракує твого твору, – провадив далі консул.

– Що за твір? – злякалася дівчинка.

– Гм, ми вже як три тижні надіслали тобі листа із проханням щонайпізніше за три дні до нашої нинішньої зустрічі вислати твір на тему: “Чому я хочу провести шість тижнів у Каліфорнії”.

Кіра помітила, як товста жінка здригнулася й почервоніла. Мабуть, забула надіслати листа.

– Проте листа не було, – поквапилась заперечити Кіра. – Я нічого не знала про твір.

Товстуха миттю втрутилась у розмову.

– Панночкасприймаєречі,мабуть,надтолегковажно, – мовила вона в’їдлигим тоном. – А тепер, здається, ще й бреше... Я точно знаю, що надсилала листа, кілька тижнів тому.

Кіра побуряковіла від гніву. Вона ніколи не брехала. Як могла міс Піггі наважитися...

Консул сприйняв її рум’янець за визнання вини.

– Твір нам потрібний у будь-якому разі. Винятків ми не робимо, – сказав він.

– Тільки ось тему оберемо іншу, – квапливо докинула товстуха. – Тему, яка об’єктивно покаже, чи заслуговує ця юна леді на стипендію. Пропоную, хай напише про дві сторони античної мовети, – і вона зловтішно глянула на Кіру.

Слова товстухи консула не переконали.

– Це ж тема для студентів...

– Однак юна леді ставиться тут до нас без належної поваги та ще й збрехала, – наполягала товстуха. – Це буде їй наукою. Якщо вона

й справді така мудра, то легко впорається із завданням.

Кіра паленіла від гніву. Вона обернулася до батьків, шукаючи в них підтримки. Та вони тільки пересмикнули плечима. Зате тітонька Ерна вирішила, що час утрутитися:

– Кіра дуже розумна дівчинка, та, на жаль, бреше на кожному кроці. Ваша правда, це буде їй доброю наукою.

Дівчинка не розуміла, що відбувається. Вона ще більше розлютилася.

Кому ж, як не її батькам, знати, що вона ніколи не каже неправди. Вони мали би її підтримати. Ледве опанувавши себе, дівчинка запитала консула:

– Що ви маєте на увазі, кажучи про “два боки античної монети”?

– Античні монети мають лицевий та зворотній бік, – охоче почав було пояснювати консул.

Кіра урвала його:

– Нинішні монети – теж...

Консул уважно глянув на неї.

– Ти й справді розумна дитина, тож сама впорашся. Пояснень ти не потребуєш...

Тієї миті Кіра ліпше відкусила би собі язика. Яка ж бо вона нестримана! Товстуля глумливо усміхнулася. Тітка Ерна знову кахикнула. Кіра не сумнівалася, вона ще й хихотнула.

На щастя, консул таки вдався до пояснень.

– Отже, античні монети мають два боки...

Кіра щосили стиснула вуста, щоб нічого більше не ляпнути.

– ...на одному боці – цезар як символ світської влади, а на іншому – божество. Ти повинна описати, чому на монетах викарбовували ці символи й чим нам корисне таке знання сьогодні.

– Але ж я про такі речі найменшого уявлення не маю... – пробелькотіла Кіра.

– Шкода, – просичала товстуха. – У такому разі стипендію отримає хтось інший.

Вона забулькала сміхом, аж усе тіло заколихалося, як драглі. Кіра виразно чула, як позаду неї зайшлася голосним реготом тітонька Ерна.

Консул прийняв рішення.

Уже сидючи в машині, Кіра ніяк не могла погамувати праведного обурення.

– Чому ви не заступилися за мене? – вимагала вона пояснення.

– Бо ти повинна навчитися самостійно долати труднощі, які сама собі створила, – різко відповіла мама.

– Але ж товстуха відверто брехала, – запротестувала Кіра.

– Хтозна, може, ти занадто самовпевнена, – пробуркотів тато.

Тут дівчинка не витримала й зірвалася:

– Можете собі ту дурнувату стипендію почепити на вуха. Я достатньо назбирала грошей до

своїї скарбнички мрій. Сама зможу заплатити за подорож!

– Ти цього нізащо не зробиш! – вигукнула мама.

– Ще й як зроблю! – затялася Кіра.

– Не смій так розмовляти з мамою! – гримнув тато. – Вона має цілковиту рацію. Останнім часом ти стала надто зухвалою. Наука тобі не зашкодить. Ти напишеш цей твір, та ще й так, щоб неодмінно одержати стипендію. Або ж Америки тобі не бачити!

– Ото вже правда! Ми були би вдячні за такий шанс, а ти не вигадала нічого ліпшого, як образити порядних людей, – втрутилася тітка Ерна.

– Чому ти завжди встряєш! – сердито буркнула дівчинка.

Тітка обурено кахикнула.

– Негайно попроси в тітки вибачення, – звелів тато. – Вона бажає тобі лише добра.

– Та вона ненавидить мене! – вигукнула Кіра. – Я теж терпіти її не можу!

– Досить! – гаркнув тато. – Ти дійсно напрошуєшся на прочухана! Сидітимеш під домашнім арештом! Не вийдеш зі своєї кімнати, доки не напишеш твір.

– Але це неможливо, – нажахано зойкнула Кіра. – Я маю роботу. Я мушу доглядати своїх собак.

– Цього разу мова не про заробляння грошей.

Йдеться про те, щоб навчити тебе, як слід ставитися до дорослих. Більше нічого не хочу чути. Буде так, як я сказав!

Кіра знала цей тон. Суперечити було годі.

Тітонька Ерна привітала свого брата з розумним, на її думку, рішенням. А Кіра залюбки стусонула би ногою переднє сидіння, де їхала “кохана титуся”. Сльози гніву заливали обличчя. Як їй кортіло голосно закричати, але вона знала – зараз ліпше стримати себе. Та вона ще їм покаже! Ось тільки не знала, як...

* * *

Після повернення додому Кіра разом із Мані відразу подалася до своєї кімнатки. Тітонька Ерна наполягла, щоб тато замкнув двері на ключ.

Дівчинка впала на ліжко й довго ридала. Вона не знала, як їй бути. Самотужки твору їй ніколи не написати. Марна праця. Та й свою роботу не можна занехаювати. Було від чого впасти у відчай.

Раптом її осінило. Може, друзі допоможуть... Вона надішле сигнал SOS своєму братові Марселеві:

Марселю,

Я потребую негайної допомоги. Мене замкнули в кімнаті. Повідом також Моніку.

Потім усе поясню.

Кіра

Дівчинка запитально глянула на Мані.

– Зможеш віднести цього листа Марселеві? – прошепотіла вона.

Мудрий білий лабрадор відразу все зрозумів і, погоджуючись, заметляв хвостом. Дівчинка дбайливо прикріпила послання до його опшийника й тихо відчинила вікно. Пес переліз через підвіконня, а вже звідти перестрибнув на дах гаража й зник...

Минула ціла вічність, перш ніж Кіра почула стукіт камінця, який упав на підлогу в її кімнаті. Вона мотнулася до вікна. Унизу стояли Марсель і Моніка. Вони роздобули драбину й тепер обережно видряпувалися до Кіри.

Друзі радісно привіталися. Яких чудових приятелів вона має! Кіра швиденько розповіла про свою пригоду й повідомила, що завтра неодмінно мусить з'явитися на роботу та й пана Гольдштерна хотіла відвідати, аби поговорити про твір. Утьрьох вони розпочали військову раду.

– Якщо я завтра посиджу у твоїй кімнаті, а ти тим часом потайки спустишся драбиною? Що на це скажеш? – запропонував Марсель.

– Тебе відразу впізнають за голосом, бо ж не дівочий, – заперечила Моніка. – Ліпше я посиджу...

Марсель уражено глянув на неї:

– А зумієш, дурна гуско?

– Сам ти опудало городне! – образилася Моніка. – Мене також покликали!

– Не починайте сварку! – зашепотіла Кіра. – Ти ж знаєш, як це небезпечно! Мене не буде увесь день...

– Жодних проблем! – запевнила Моніка. – Я так чи інак планувала собі на завтра бібліотечний день, а читати зможу й тут. Якщо хтось постукає у двері, щось пробурмочу. Якщо ж їсти принесуть, швидко шмигну під ковдру й накриюся з головою. Усі подумують, що ти гніваєшся...

Оскільки кращих ідей не було, зупинилися на цій.

– Я позичу в тата античну монету, – додав на прощання Марсель. – У нього велика колекція. Може, глянувши на неї, тобі спаде щось мудре на думку.

Друзі попрощалися, вилізли через вікно й тихо спустилися драбиною. Уночі Кірі наснилася якась маячня, усе на купу: бублики, збільшувальні скельця, викрадення літака... Але сон був якимсь дуже невиразним.

БІЛИЙ КАМІНЬ

Наступного ранку Моніка, як і домовлялися, потайки залізла до Кіри в кімнату. Вони стиха привіталися, і Кіра вислизнула на волю. Мані, як завжди, перестрибнув на дах гаража, а звідти на травник. Кіра щиро сподівалася, що ніхто не викриє Моніку...

Насамперед дівчинка, як і щосуботи, помчала до пана Гольдштерна. Завдяки вдалим торгам на біржі він став дуже-дуже багатим. Нині він консультував лише надзвичайно заможних клієнтів. Чоловік мешкав у велетенській віллі, яка стояла посеред розкішного парку. Кірі, як завжди, відчинила бездоганно вбрана покоївка. Пан Гольдштерн уже чекав на дівчинку. Кіра щоразу тішилася, побачивши його приязне обличчя.

– То як ведеться моєму маленькому фінансовому магові? – почула вона його приємний голос.

Пан Гольдштерн лагідно погладив Мані. Вони дуже любили одне одного, бо колись пес йому належав. Потім чоловік обернувся до Кіри.

– Здається, ти маєш поважні проблеми, – мовив він, уважно глянувши на неї.

Кіра поспіхом переповіла йому останні події.

Про домашній арешт вона, про всяк випадок, промовчала, а свою розповідь завершила словами:

– А все через дурну товсту корову, мою тітку, та ще через оту міс Піггі... Батьки теж не ліпші – вони мені не вірять!

В очах дівчинки знову зблиснули сльози. Несправедливе ставлення завдавало їй невимовної кривди.

Однак пан Гольдштерн зреагував зовсім не так, як сподівалася Кіра. Він навіть не подумав їй поспівчувати. Натомість дуже серйозно глянув у вічі й сказав:

– Треба насамперед бачити позитивний бік справи...

– Немає нічого позитивного! – миттю урвала його Кіра.

– Якщо ти хочеш ще трохи поговорити, я зачекаю, – мовив пан Гольдштерн без тіні роздратування.

– Вибачте, – похопилася Кіра. – Останнім часом я стала нестримана на язик...

Літній пан усміхнувся, і дівчинці відразу стало легше на душі. У нього була така лагідна усмішка. Кіра відчула, що він на неї не сердиться.

– За останні місяці ти багато чого навчилася, – продовжував чоловік. – Та це не означає, що ти бездоганна в усьому. Те, що трапилося, насправду має позитивний бік. У тебе з'явився шанс навчитися ще дечого важливого. Мені спали на думку відразу три речі. Насамперед ти повинна стати стриманішою й скромнішою, надто в стосунках зі старшими. Зухвалість не прикрашає людину.

Кіра згадала, яким скромним та ввічливим завжди є пан Гольдштерн. Вона кивнула, погоджуючись. Але потім їй пригадалися тітонька Ерна й товстуха з консульства.

– Це стосується й тих людей, які ставляться до мене зневажливо? – запитала вона.

– Це визначальний принцип. Не треба вдавати приязність. Такого від тебе ніхто не вимагає. Але завжди мусиш бути ввічливою. Ворожість – неодмінна ознака поганого виховання й слабкості. До того ж така поведінка безглузда, – відповів старий фінансист.

– Безглузда? – перепитала Кіра.

– Так, безглузда! З повагою та ввічливістю далеко підеш. Якщо хтось тебе недолюблює, то неодмінно знайде у твоєму поведженні причину, аби нашкодити. Тож не варто провокувати. До того ж завдяки ввічливості ти можеш змінити ставлення до себе деяких людей, які на дух тебе не виносили.

Кіра знову кивнула.

– По-друге, не можна дарувати несправедливості. У житті це не рідкість. Скоріше навпаки. Та це не означає, що треба з нею миритися. У досягненні мети не варто сподіватися, що всі ставитимуться до тебе справедливо.

Дівчинка на якусь мить замислилася.

– Але ж це так жахливо, коли тебе несправедливо звинувачують!

– Маєш рацію, – погодився з нею пан Гольдштерн. – Я теж ненавиджу несправедливість і сам намагаюся завжди бути справедливим. Та не завжди можу запобігти несправедливому ставленню до мене інших. Якщо вже так трапилося, не треба відразу впадати в гнів і опускати руки. Чудова відмовка: я не змогла цього зробити, бо той чи та були до мене несправедливими. Але яка тобі з того користь? Своєї мети ти однаково не досягла...

– Гаразд, – відповіла Кіра. – Я врахую це в ставленні до своєї прищелепуватої тітоньки й міс Піггі...

– А тепер ми підійшли й до третього пункту, – мовив пан Гольдштерн, добродушно всміхачись. – Ніколи не паплюж словами інших!

– Щоб вони мене не почули?

Чоловік голосно засміявся.

– Так, у консульстві воно тобі не допомогло! Та я не це мав на увазі. Я вважаю, що негарно лихословити про інших.

Кіра отетеріла.

– Але ж так весело іноді попліткувати про когось!

– Жаль, якщо ти потішаєшся з людей, – не погодився з дівчинкою старий фінансист. – Ти зосереджуєшся на помилках і недоліках інших, замість того щоб звернути увагу на їхні позитивні риси. Світ стане кращим для тебе, якщо звертатимеш свою увагу на все гарне. Якщо ж ні, то невдовзі люди почуватимуть себе незатишно у твоїй присутності. Кожен думатиме: якщо вона так недобре відгукується про відсутніх, то, мабуть, так само пліткує й про присутніх, щойно вони вийдуть за двері.

– Як це? – розгубилася Кіра.

– Ти маєш подбати про те, аби не зажити собі слави людини, яка лихословить кожного, хто дотримується інших поглядів, – пояснив Пан Гольдштерн.

– Але ж я прискіплююся тільки до тих людей, до котрих не лежить моя душа, – запротестувала Кіра.

– Чи справді так? – примружився чоловік.

Кіра на мить замислилася. Дівчина згадала, як Моніка уже не раз скаржилася, що вона, Кіра, над нею потішається. Мабуть, у неї справді з'явилася не найліпша риса характеру.

Пан Гольдштерн ніби прочитав її думки:

– У будь-якому разі, без цієї риси ліпше обійтись...

– Я врахую це, – задумливо мовила Кіра. – Тобто, усі три моменти: поважатиму батьків; не буду вибухати гнівом, якщо хтось поставиться до мене несправедливо; про людей говоритиму лише добре, – дівчинка знову замислилася. – А якщо нічого доброго не спаде на думку?

– То ліпше промовчи! – засміявся пан Гольдштерн.

Кіра занотувала собі всі три повчання. Вона вела “Журнал досягнень”, у якому записувала найважливіше, чого навчилася.

Раптом Кіра згадала про твір і попрохала поради у свого поважного друга, однак сподіваної допомоги не дочекалася.

Пан Гольдштерн був небагатослівним:

– Один бік монети, на якому зображене боже-ство, показує тобі, що ти не самотня на цьому світі й повинна відповідально ставитися до інших людей. Це тісно пов’язане з тими трьома моментами, про які ми нині розмовляли. Більше я тобі не скажу. Вірю, що сама з’ясуєш істину.

Кіра почувалася розчарованою. Це вперше пан Гольдштерн відмовився їй допомогти.

Але вона довіряла йому, тож вирішила серйозно взятися до розв’язання загадки. Дівчинка знала, він мав поважну причину, аби так з нею по-вестися.

Кіра досі поняття не мала, про що писати у творі.